

H. L. Martensens prædiken 5. søndag efter helligtrekonger

Taler

Hans Lassen Martensen
Biskop

Dato

6. februar 1848

Sted

Christiansborg Slotskirke

Omstændigheder**Prædikentekst:**

Esajas' Bog kapitel 55, vers 8-9.

- 1 Mine Tanker ere ikke Eders Tanker og Eders Veie ere ikke mine Veie, sagde Herren. Thi som Himlen er høiere end Jorden, saa ere mine Veie høiere end Eders Veie og mine Tanker end Guds Tanker.

5 -----

- Hvor ofte har dog ikke i denne Tid vort Hjertes Trang bragt os til at udtale det gamle profetiske Ord, som nu blev forelæst; hvorofte have vi ikke gjentaget det, naar vi samlede vore Tanker i den fælleds Sorg, som i denne Tid har hjemsøgt
- 10 Kongeborg og Hytte, er kommen til ethvert levende Hjerte i Folket.

- Ikke blot er dette Ord allerede oftere bleven udtalt paa de hellige Steder, hvor Menigheden forsamlede sig for at opløfte Hjerterne til den Gud, som ikke blot ydmyger, men ogsaa opreiser, ikke blot bedrøver, men ogsaa trøster; men ogsaa
- 15 udenfor de hellige Steder, i de Sørgendes indbyrdes Samtaler, naar de udgød deres Hjerter for hverandre, der indfandt dette Ord sig saa ofte af sig selv, uden at være søgt og uden at være efterspurgt.

- Og just fordi det gamle profetiske Ord paa saa mange Steder kom blandt de
- 20 Sørgende uden at være søgt og uden at være efterspurgt, kom af sig selv med sin Formaning, sin Trøst, sin prøvede Livsviisdom, frygte vi ikke for at trætte ved Gjentagelsen, men ville ogsaa fastholde det i denne Time, for at styrke os selv i Troen og Haabet.

- 25 Naar et enkelt Menneske staaer sørgende ved sine Elskedes Grave, staaer

sørgende ved en Grav, hvilken Mængden gaaer forbi uden at ændse den, dvæler ved et dyrebart Minde, som endnu kun lever i hans eget Bryst eller dog kun i nogle faa Menneskers Bryst, da er det Guds Ords Paamindelse til ham, at
30 Herrens Veie ikke ere vore Veie, men at det bør den Sørgende i Tro og Haab at bringe sine Tanker i Overensstemmelse med Herrens Tanker.

Men det Samme hvad der er Guds Ords Paamindelse til et enkelt Menneske eller et enkelt Huus, det Samme er ogsaa Guds Ords Paamindelse, naar et heelt Folk
35 bereder sig til at bære sin elskede Konge til Graven, er Paamindelsen til os Alle i denne Tid, der ret egentlig er en Beredelsestid, ikke blot en udvortes Beredelse til den forgindhyllede Dag, da Savnets Førelse, atter skal opstige i fornyet Kraft, men en Beredelsestid for vort indvortes Menneske, at vi maae vorde skikkede og dygtiggjorte til at efterkomme hvad der er Guds gode og velbehagelige Villie,
40 maae vorde modtagelige for den Trøstens og Fredens Aand, den Viisdommens og Kraftens Aand, til hvilken vi Alle trænge.

O, maatte da den Aand, der er god som den er mægtig, maatte den Sandhedens og Trøstens Aand, hvilken Herren forjættede Sine, selv berede og veilede os
45 Alle, idet vi i denne vor store Sorg søge at bringe vore Tanker i Overensstemmelse med Herrens Tanker.

Herrens Veie ere ikke vore Veie og Herrens Tanker ere ikke vore Tanker. Saa ofte udtales dette Ord af et enkelt Menneske eller et enkelt Huus, der sørger
50 over sine Døde; og nærmest udtales det som et Smertens, et Klagens Ord, udtales i den Følelse, at menneskelig Konst og menneskelig Anstrengelse var forgjæves, den Følelse, at den Almægtige fratog os Det, hvis Besiddelse i vore Tanker var saa fornøden, saa uundværlig for os.

Men skjøndt dette Ord vistnok er et Ydmygelsens Ord, dog er det ogsaa et Trøstens Ord, naar vi bringe vore Tanker i Overensstemmelse med Herrens Tanker, naar vi hellige vore Tanker idet vi i Tro og i troende Beslutning indeslutte vor Sorg under den Forjættelse, at alle Ting maae tjene os til Gode, naar vi elske Gud, den Forjættelse, at det som dybest bedrøver Hjertet, skal føre
60 os nærmere til det, som dybest som renest glæder Hjertet, den Forjættelse, at Døden ikke blot for de Bortgangne er Veien til det evige Liv, men at den ogsaa skal tjene til at føre de Levende nærmere til Livet, nærmere til Guds og Aandens Rige.

Da vor Herre og Frelser snart skulde stilles fra Disciplene og deres Hjerter vare ængstede og bedrøvede, da sagde han de dybe, de uudtømmelige Ord: det er Eder gavnligt at jeg gaaer bort, thi dersom jeg ikke gaaer bort, da kan Aanden ikke komme til Eder. Vi kunne nu ikke randsage dette Ords Dybheder, men dog
70 kunne vi fatte, at det ogsaa i Almindelighed vil lære os at forstaa Dødens Betydning, ogsaa indeslutter en almindelig Forjættelse, der knytter sig til Skilsmisken fra de Elskede, det Forjættelse, at naar vi staae ved vore Elskedes Grave, staae der i Troens Inderlighed, bøiende os under Guds Ords Myndighed, sigende af Hjertet: Ikke skee min, men din Villie, da skulle vi med Troens Øre
75 fornemme stille Aanderøster, hvorigjennem de Elskede sige til os: det var Eder dog gavnligt, at vi gik bort, for at den usynlige Ven, den usynlige Trøster, for at Aanden, Evighedens og Hellighedens Aand kunde komme inderligere i Eder, med sin Trøst og sin Forklarelse.

80 Og, christelige Tilhørere, naar da Mindernes Aand besøger os, naar da de elskede Skikkelser vise sig for os Mindets, i Erindringens Forklarelse, der ikke er formørket ved jordiske Skygger, naar de endnu ligesom meddele os det Bedste, det Evige i deres Væsen, saa vi endnu have Samfund med dem, endnu leve med dem og i dem; og naar vi da herved blive mere modtagelige for Herrens Aand,
85 der udruster os med Kraften fra det Høie til at leve, at virke, at lide for Guds Rige: maae vi da ikke sige, at Sorgen over de Elskedes Bortgang tjener os til Gode?

O men naar dette gjælder den under Livets sædvanlige Skjæbner, gjælder for et
90 enkelt menneske eller et enkelt Huus, der sørger over sine Døde, skulde det da ikke ogsaa gjælde, naar et heelt Folk, et trofast Folk, sørger over sin elskede Konges Bortgang! Visselig, dersom Sorgen over den elskede Konges Bortgang tjener til at hans Minde bevares i kjærlige, i trofaste, i taknemmelige Hjerter, og vi derved endnu vedblive at have Samfund med ham, Samfund med det som var
95 ham selv det Kjæreste og Dyrebareste, hvad han vilde og hvad han stræbte for det dyrebare Fædreland; tjener til, at vi dybere paaskjønne, hvad han har været os, med Kjærlighed og Troskab frede om de Fremtidsspirer, hvilke han har plantet, men hvilke det ikke skulde gives ham at see modnede: da kunne vi sige, at denne vor Sorg tjener os til Gode.

100

Dersom Sorgen over den elskede Konges Bortgang tjener til at Troens Aand kommer rigeligere iblandt os, Troen paa Guds Forsyn, som har den Forjættelse at alle vore Hovedhaar ere talte, at ikke een Enkelt af os er glemt af Gud, end sige

105 et heelt Folk; tjener til, at Haabets Aand kommer rigeligere iblandt os, Haabet
til den Gud, som aldrig fattes Veie, den Gud, hvis Midler, hvis Hjælpekilder
aldrig udtømmes og som til enhver Tid er riig nok for Alle dem, som ham
paakalde; dersom denne vor Sorg tjener til at Kjærlighedens Aand kommer
110 rigeligere iblandt os, Kjærligheden til den fælleds dyrebare Fædreland, at vi Alle
have eet Sind, Sind til at føle, at skjøndt vi ere mange Lemmer dog ere vi kun eet
Legeme, at skjøndt der ere mange Kræfter og Gaver iblandt os, dog gavner det os
Intet, dersom der ikke er een Aand; ja dersom dette ene Sind, i hvilket vi nu med
Kongens Søn, der nu sidder paa sin Faders Throne, han med os og vi med ham
skulle arbeide paa hvad der tjener til det Heles Opbyggelse og Fred, dersom
115 dette Sind bliver dybere rodfæstet i os, da kunne vi sige, at Sorgen over den
elskede Konges Bortgang tjener os til Gode.

Saa lader os da bringe vore Tanker i Overensstemmelse med Herrens Tanker,
idet vi gjøre Bort til, at denne Aand maa komme. Vel vide vi at den Aand, om
120 hvilken vi tale, den er ikke ny eller fremmed iblandt os, vide, at det var denne
Aand, i hvilken vi følte os forbundne med den elskede Konge, denne Aand, for
hvilken han levede og virkede; og naar vi spørge, hvorfor han skulde bortkaldes
midt under sin Gjerning, hvorfor den Glæde dog ikke skulde forundes ham
fuldstændigt at tilendebringe sit Dagværk herneden: da have vi vistnok intet
125 andet Svar end dette: Som Himlen er høiere end Jorden, saa er mine Veie høiere
end Eders Veie og mine Tanker end Eders Tanker!

Men, christelige Tilhørere, just derved at vi tilbedende bøie os under den
Høiestes Raadslutninger, ikke som de der tvivle, men som de der troe og haabe
130 og arbeide i Haabet, just derved bringe vi vore Tanker i Overensstemmelse med
den Høiestes Tanker.

Ak! Naar elskede Mennesker døe, og fornemmeligt naar saadanne Mennesker
borttages af vor Midte, til hvilken Manges Vel var knyttet, saadanne Mennesker,
135 der i en særegen Betydning var Forsynets Redskaber, en Tilflugt for Mange, en
Velsignelse for Mange, et Lys for Mange, da er det saa ofte, at vi ikke kunne
undertrykke den Følelse, den Klage, at deres Bortgang var alt for tidlig, og vore
menneskelige Tankeveie forvirres idet vi see hen til det Meget, hvilket de maae
lade ufuldendt og hvilket de dog havde en saa særegen Kaldelse til at udføre.

140

Men, christelige Tilhørere, just derved at Herren bortkalder sine Arbeidere midt
under deres Gjernign, bortkalder ikke blot ringe og uanseete Arbeidere midt

under deres Gjerning, men ogsaa saadanne Arbeidere, hvilke et stort Værk var
145 betroet, just derved vil han viise os at Alt dog beroer paa Herren og hans Aand
alene, vise os, at vi skulle sætte vore Haab og vor Fortrøstning til Aanden alene,
den hellige Forsynsaand, hvis Tjenere, hvis Redskaber vi Mennesker kune ere,
den Aand, hvis Fylde aldrig udtømmes, og hvis Veie ere saare mangfoldige, og
som fra Slægt til Slægt hengiver sig i menneskelige Sjæle, leder Menneskenes
150 Hjerter som Vandbække, kalder og bortkalder sine Arbeidere, omskifter Tider
og Leilighededer, nedbryder og opbygger for at vise, at Riget og Æren og
Magten er Guds alene.

Saa lader os da bringe vore Tanker i Overensstemmelse med Herrens Tanker,
155 lader os tilbedende bøie os under hans Raadslutninger, men lader os da ogsaa i
Tro og i troende Beslutning fastholde den Forjættelse, at ligesom alle Herrens
Veie tjene til Herrens Ære, saaledes tjene de os til Gode, naar vi elske Gud, tjene
til hans Aands Komme iblandt os, tjene til vor Fremgang, vor Fremvæxt, vor
Bekræftelse i Aanden.

160 Der er et Ord, som en af de hellige Sangere under det Gamle Testament har
udtalt, et Ord, der nøie slutter sig til den profetiske Ord, vi have taget for os, og
som just tykkes mig at egne sig for en Sorgens Tid, en Beredelsens Tid, i hvilken
vi ligesom skulle komme Guds Aand imøde.

165 Salige, siger den hellige Sanger, salige ere de, i hvis Hjerte de rette Veie ere; naar
de gaae igjennem Taarenes Dal, da skulle de gjøre sig levende Kilder og en
Velsignelsernes Regn skal bedække; de skulle gaae frem fra kraft til Kraft og
fremkomme for Gud i Zion.

170 De rette Veie, siger den hellige Sanger, og nærmest tænker han paa de Veie, der
kunde sees med det sandselige Øie, de Veie, ad hvilke de Fromme paa
Høitiderne droge op til Jerusalems Tempel for at tilbede; men for den hellige
Sanger forvandler det Synlige sig til et Billede af den Usynlige, et Billede af
175 Menneskelivets Vandring mod Evighedens Maal; de rette Veie blive ham
Gudfrygtigheds og Retfærdigheds Veie, og Taarerne, der fældes paa Troens og
Haabets Veie, de forvandle sig for ham til levende Kilder, ja til en
Velsignelsernes Regn, der befrugter Hjertet og modner Guds Riges Spirer i vort
Indre.

180 O, christelige Tilhørere, naar et enkelt Menneske eller et enkelt Huus hemsøges

af Sorgen, maae vi da ikke sige: Salige ere de Sørgende, i hvis Hjerte de rette Veie ere!

185

Salig er den Sørgende, i hvis Hjerte Bønnens Veie ere; thi paa Bønnens Veie mødes Menneskets Tanker med Guds Tanker. Et Menneske kan Intet tage hvad der ikke gives ham ovenfra, og allermindst kan den Sørgende hos sig selv tage den Trøst og den Kraft, til hvilken han trænger; men derfor hedder det efter
190 Guds Ord: dersom Nogen fattes Trøst han bede derom, og dersom Nogen fattes Raad og Viisdom han bede derom, ja dersom Nogen fattes Tro han bede derom, bede: Herre forøg mig Troen, og ved denne Bøn skal han gaae frem fra Kraft til Kraft!

195 Salig er den Sørgende, i hvis Hjerte de stille Betragtningens Veie ere, thi paa den stille Betragtningens Veie mødes Menneskets Tanker med Guds Tanker, idet et Menneske fra Verdens omskiftende Røster vender sig til Guds Ords prøvede Viisdom, randsager hvilken Guds gode og velbehagelige Villie er.

200 Salig er den Sørgende, i hvis Hjerte Lydigheds og Troskabs Veie ere, Lydighed og Troskab mod Guds Kald til ham, det Kald han ikke tør svigte, selv naar han føres igjennem Taarenes Dal; thi paa Lydigheds og Troskabs Veie gaaer et Menneske sin Gud imøde, disse Veie, paa hvilke Herren fordum mødte de Troendes Fader, da han sagde til ham: Vandre for mit Ansigt og vær
205 fuldkommen!

Disse Veie ad hvilke de Troendes Fader fordum i Prøvelse og Forsøgelse gik frem fra Kraft til Kraft. O men naar det gjælder for et enkelt Menneske, for et enkelt Huus, naar vi sige: saligt er det Menneske, saligt er det Huus, skulde vi da
210 ikke ogsaa kunne sige: saligt er det Folk, i hvis Hjerte de rette Veie ere!

Den hellige Sanger saae de fromme Skarer at vandre de Veie, der førte op til Herrens Tempel; og naar vi i disse Sorgens Dage have seet Folket i tætte Skarer at drage op til Herrens Huus, naar Kirkestierne trindtomkring i Landet have
215 været opfyldte af Mænd og Qvinder, der søgte hen til Helligdommen, da ville vi glæde os over, at de rette Veie ogsaa ere kjendte i vort Folk.

Men da ville vi ogsaa med den hellige Sanger ihukomme, at det Synlige dog kun er et Billede af det Usynlige, det synlige Guds Huus kun et Billede af Guds Rige,
220 som er inden i os, de synlige Veie et Billede af Sandheds og Retfærdigheds og

Kjærligheds Veie i Hjerterne.

225 Da ville vi ihukomme, at fra Hjertet udgaaer Livet, Livet i det enkelte Menneske
og i det hele Samfund, fra Hjertet udgaaer Menighedslivet, fra Hjertet udgaaer
ogsaa Folkelivet og det borgerlige Liv. Saligt er det Folk, i hvis Hjerter de rette
Veie ere!

230 Der kan tales Meget og paa mange Maader om det Spørgsmaal, hvilke de rette
Veie ere for et Folk, men naar Alt er bleven hørt, da maae vi dog stedse vende
tilbage til det gamle Ord: Frygt Gud og hold hans Bud; naar Alt er bleven hørt,
maa vi dog stedse vende tilbage til det gamle Ord, at Kjærlighed er
Fuldkommenheds Baand; thi ligesom der er sagt om den første christelige
235 Menighed, at de vare eet Hjerter og een Sjæl, saaledes gjælder det ogsaa om et
Folk, at det maa være eet Hjerter og een Sjæl, naar det skal gaae frem fra Kraft til
Kraft.

Kjærlighed er Fuldkommensheds Baand, siger Apostelen, og om jeg end taledes
med Engels og Menneskers Tungemaal, men havde ikke Kjærlighed, da var jeg et
240 lydende Malm og en klingende Bjelde.

Kjærlighed er langmodig og velvillig; Kjærlighed søger ikke sit Eget; den glæder
sig ikke over Uretfærdighed, men glæder sig over Sandhed; Kjærlighed troer Alt
og haaber Alt; Kjærlighed affalder aldrig.

245 Med saadanne Ord, der vistnok ikke sige os Noget angaaende de Ting, der skulle
udfindes ved menneskelig Kløgt og menneskelig Viisdom, men sige os Meget
angaaende det Liv, som skal være i Hjerterne, det Sindelag, der skal være i Alle,
med saadanne Ord, hvilke vi ikke selv have optænkt, ja hvilke ikke ere opkomne
250 i noget Folks Hjerter, men hvilke de hellige Guds Mænd have talet af den Hellig
Aands Drift, skulle vi berede os selv i Beredelsestid, denne skulle Hver for sig
bevæge saadanne Ord i vort Hjerter, at Aanden maa komme rigeligere iblandt os.

255 Da mødes vore Veie med Herrens Veie, og da skal det ogsaa opfyldes, hvad den
hellige Sanger siger: De skulle gaae frem fra Kraft til Kraft; ja da skal Herren selv
opfylde hvad han fordum taledes gennem sin Profets Mund: Jeg vil give dem
een Vei og eet Hjerter, og det skal gaae dem vel og deres Børn efter dem.

Ja, een Vei og eet Hjerte! Med denne Beslutning ville vi bevare den elskede Konges Minde, og med denne Beslutning ville vi bede Gud at velsigne det nye Baand, som nu er knyttet mellem Konge og Folk: een Vei og eet Hjerte! Amen.

265

Kilde

Manuskript taget fra Prædiken holden i Christiansborg Slotskirke paa femte Søndag efter Hellig-Tre-Kongers Dag den 6te Februar 1848, af Prof. Dr. H. Martensen, Kiøbenhavn. Forlagt af Universitets-Boghandler C. A. Reitzel. Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno. efter aftale med udgiveren.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

270

Tags

5. søndag efter helligtrekonger, Den Første Slesvigske Krig 1848-1851, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1800-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/h-l-martensens-praediken-5-sondag-efter-helligtrekonger>

275

280

285

290

295